

Ambiciozni aranžmaji in iskrenost

Z Jožetom Vidicem, umetniškim vodjem Slovenskega okteta, ki praznuje letos 60. obletnico

MELITA FORSTNERIČ HAJNŠEK

Baritonist **Jože Vidic**, operni in koncertni solist, je že v času študija postal član prve zasedbe Slovenskega komornega zbora, zbora ljubljanske opere ter Komornega zbora Ave. S tem zborom je ob mednarodnih nagradah prejel tudi nagrado Prešernovega sklada. Kot obetaven mlad pevec je leta 2002 prejel študentsko nagrado Wagnerjevega sklada. Od leta 2000 je stalni član solističnega ansambla SNG Opera in balet Ljubljana. V svojem opernem repertoarju ima preko trideset vlog, med njimi tudi nekaj prazničnih slovenskih opernih del. V sezoni 2004/05 je na svetovni premieri v Ljubljani z vlogo Conrada (Die Rheinnixen) Jacquesa Offenbacha navdušil mednarodno kritiko in bil po izboru evropskih opernih kritikov v reviji Opernwelt nominiran v kategoriji "odkritje leta", kar mu je odprlo pot na svetovne operne odre. Član Slovenskega okteta (SO) je od leta 1996. Njegov umetniški vodja pa je od leta 2008.

Slovenski oktet je nastal na pobudo slovenskih izseljencev v ZDA, ki so želeli svoje slovenstvo utrditi in opleniti z domačo pesmijo "iz starega kraja". Na znameniti avdiciji, ki jo je razpisalo ministrstvo za kulturo v sodelovanju s Slovensko izseljensko matico v prostorih Slovenske filharmonije v Ljubljani septembra 1951, je izbrana komisija potrdila zasedbo, ki je nadvse zlahtno zazvenela v akordih ene najbolj preprostih, a obenem najbolj priljubljenih ljudskih pesmi Pri farmi cerkvi. Janez Lipušček, Gašper Dermota, Marij Kogoj, Božo Grošelj, Roman Petrovčič, Tone Kozlevčar, Tone Petrovčič in Artur Šulc ter njihov prvi umetniški vodja Janez Bole so ustvarili nov mejnik slovenske pevske kulture. Po Boletu so bili umetniški vodje: Valens Vodušek (1957-1972), **Darijan Božič** (1972-1974), **Anton Nanut** (1974-1999), **Mirko Cuderman** (2000-2008). Nova pot Slovenskega okteta se je začela s pomembno prenovno ansambla leta 1996, ko se je oktet tudi pravno ustanovil kot Kulturno društvo Slovenski oktet. V najnovejši zasedbi so: **Vladimir Čadež, Rajko Meserko, Marjan Trček, Janez Triler, Jože Vidic, Darko Vidic, Matej Voje, Janko Volčanšek**. Predsednik Kulturnega društva (2007) in umetniški vodja (2008) Slovenskega okteta je Jože Vidic. Pogovor je nastal ob Mahlerju v zagrebški Areni.

Leto 2011 je polno velikih jubilejev, zlasti v glasbi. Med drugimi praznuje 60 let tudi Slovenski oktet - kot najbolj reprezentativni sestav v Sloveniji.

"Šest desetletij neprekinjenega delovanja je lepa doba. Gala koncert ob 60-letnici bomo imeli 31. avgusta v Križankah na Festivalu Ljubljana. Tudi sam imam letos dvajsetletnico začetkov v Slovenskem komornem zboru. To je bilo obdobje, v družbi izvrstnih zborovskih pevcev, ki se ga še danes z veseljem spominjam."

Mirko Cuderman je bil umetniški vodja?

"Da. Takrat sem prvič sodeloval z njim. Še danes sem ponosen, da sem bil izbran v zasedbo, iz katere je izšlo veliko opernih in koncertnih solistov."

Je Slovenski oktet spet to, kar je nekoč bil in pomenil?

"Z veseljem lahko rečem, da je. V oktet smo pridobili markantne glasbenike, ki so z svojim znanjem in virtuoznostjo nadgradili celoten ansambel. Sedaj je v oktetu osem pevcev, ki bi lahko peli kjerkoli. Med njimi nekaj izvrstnih solistov, ki redno koncertirajo doma in v tujini. V preteklem letu so bile zadnje menjave in takrat smo v oktet zopet dobili nekdanjega člana, tenorista Marja-

Slovenski oktet danes

Jože Vidic

"Mit o dveh Slovencih - enem zboru, bi kar zdržal"

na Trčka, ki je pred desetletjem že sodeloval v prejšnji sestavi okteta, ter baritonista Darka Vidica, ki že uspešno stopa po koncertnih in opernih odrih. Z njima smo dobili energijo mladosti ter modrost in izkušnost. Nekdanji člani okteta nam priznavajo status, enakoveden njihovemu. Obenem pa soglašajo, da je sedanja generacija izredno sposobna, v marsičem enakovredna ali celo boljša. Vemo, kje so naše rezerve in kaj vse še moramo narediti, da bomo boljši."

Kako je z naročanjem novih del?

"Osnovno poslanstvo SO je predstavljati slovensko glasbo in spodbujati skladatelje, da pišejo za Slovenski oktet. Vesel sem, da nam je uspelo nagovoriti nekatere skladatelje, da zopet pišejo za Slovenski oktet. Pred časom sem govoril s profesorjem **Pavlom Mihelčičem**, ki je že pisal za SO in s katerim se sedaj dogovarjava za novo delo.

Njegovo skladbo Venci veli je oktet izvedel preko 300-krat. Prednost našega ansambla je, da imamo veliko koncertov, kjer lahko predstavimo skladbe, napisane za naš sestav. Če publiki ugajajo, je veliko možnosti, da takšne skladbe postanejo stalnica programov. Mnoge so postale del železne-

ga repertoarja okteta in mnogih skupin doma in po svetu."

Ste prvi pevec v vlogi umetniškega vodje okteta?

"Res je. Pred tem sem bil vsa leta asistent umetniškega vodje in vodja okteta. Zanj sem skrbel predvsem na koncertih. Bil sem 'koncertni mojster', sedaj pa sem na željo okteta prevzel tudi to. Velik izziv je, mi pa vzame veliko več časa, kot če bi samo prišel na vajo in čakal, kaj mi bodo položili na notno stojalo. Pregledati je treba ogromno notnega materiala in ga izbrati za koncertne programe. Oktet ima letno preko 70 koncertov in vsak koncert je drugačen. Včasih je težko uskladiti vse želje naročnikov in iz njih sestaviti ličen koncertni program, vendar mislim, da nam uspeva."

Kakšen pa je ta čas oktetov status?

"SO vseh 60 let deluje kot društvo. Pred petnajstimi leti je država ponudila roko, da bi vzela oktet pod svoje okrilje. Prejšnja generacija oktetovcev je rekla, da tega ne potrebujejo, ker se poslavljajo od aktivnega delovanja. Ko je začela nova generacija, pa te pripravljenosti s strani države ni bilo več. Zamujena priložnost. Po drugi strani pa je to mogoče prednost. Pri svojih odločitvah smo neodvisni in samostojni, nismo vezani na navodila drugih, tako, da ubiramo svojo pot. Naredili smo nekaj, o čemer so mnogi dvomili. Obdržali smo ime ansambla in ga pripeljali na tirnice, po katerih je oktet nekoč že vozil. Sicer bi bilo vse lažje, če bi država ponudila kak kos svoje pogache, vendar je, kot je."

Več kriz je bilo v oktetu, grozil je celo razpad v nekih letih?

"Ta 'grožnja' z razpadom je bila prisotna že vse od začetka leta 1951. Ker objavljena turneja ni bila realizirana, so bili tik pred razpadom. Potem so se iz te krize izvlekli in naredili nekaj, kar si ni nihče predstavljal. Presegli so svoje osnovno poslanstvo in postali prvo koncertno ime v vokalni glasbi tedanje Jugoslavije. Kasneje je bilo teh kriz še nekaj. Iz vsake se je oktet uspešno izvlekel in postal močnejši, boljši. V vseh generacijah je bilo nekaj mož, ki so bili motor in srce ansambla. Ti so skrbeli, da je šla zgodba naprej. Z vsakim odhodom iz ansambla se nekaj spremeni, a treba se je potruditi in biti vztrajen. Velikokrat so ljudje rekli: 'sedaj pa ne bo več tako kot je bilo'. Seveda, nikoli ne bo več tako. Pomembno je, da naš oktet vse, kar zmoreš. Tako si nikoli kasneje ne boš očitil, da nisi naredil tistega, kar bi lahko."

Ansamblu, ki imate v imenu predikat "slovensko" - vi, Slovenski komorni zbor, Slovenski madrigalisti, Carmina Slovenica -, morate skrbeti za korpus slovenskih del in vsekakor tudi ime potegne za seboj dodatne obveznosti in naloge, pa tudi poslanstvo je težje?

"Gotovo. Pred nami je orkester Slovenske filharmonije (pogovarjala sva se na generalki pred izvedbo Mahlerjeve Osmo simfonije v zagrebški Areni, op.p.), tudi oni imajo v imenu 'slovensko'. Naloga vseh teh skupin je, da primarno skrbijo za vrhunsko promoviranje slovenske glasbe. Seveda izvajajo tudi tuje skladatelje, vendar je poudarek na slovenskih avtorjih. Stalno je treba skrbeti za vrhunsko kondicijo ansambla in osveževati programe z novimi tehtnimi deli. Biti član SO ni samo po sebi umevno in trajno. Potrebno je držati korak z najboljšimi. Ti umerjajo tempo in način dela. Oktet je od nekdaj imel v svojih vrstah najboljše pevce. Nositi v imenu ime domovine je velika čast, obenem pa je tudi odgovorno. Pričakovanja občinstva od teh skupin so veliko večja in tudi kritika je bolj ostra."

Povsod po svetu se filharmonije imenujejo po mestih - Zagrebška, Berlinska, Dunajska, le pri nas je slovenska? Imamo tudi ljubljanski oktet ob Slovenskem.

"Mislim, da je k spremembi dotedanje imena (Filharmonična družba) veliko prispevalo dejstvo, da so takrat Slovenci želeli imeti svojo, avtonomno ustanovo. In to so zapisali v ime institucije."

Ljubljanski oktet je bil ustanovljen kot študentski oktet v vrstah Akademškega zbora Tone Tomšič. V njem so prepevali najboljši pevci tedanje generacije tega zbora. Ustanovni člani SO pa so bili izbrani iz vrst solistov ljubljanske opere in Filharmoničnega zbora. Bili so poklicni pevci. In ta razlika je prisotna še danes. Prvotno poslanstvo SO je bilo usmerjeno v tujino med slovenske izseljence. Komisija je izbrala med pevci, ki so bili tedaj med najboljšimi in jim določila smernice delovanja. Zaradi tega je prevladalo mnenje, da ga poimenujejo Slovenski oktet. Takrat smo bili ena od republik nekdanje Jugoslavije in ime za državo ni imelo tako močnega pomena. Zelo pomembno pa je bilo za Slovence, ki smo bili vseskozi ponosni na ta sestav. Mogoče se danes premalo zavedamo tega. Mislim, da bi morali biti vsi skupaj bolj ponosni na skupine in institucije, ki nosijo v imenu ime domovine."

Kako izbirate repertoar za SO? Kakšno je razmerje med sodobno literaturo in starejšo?

"Slovenskega okteta se drži sloves, da zna lepo in ubrano zapeti slovensko ljudsko pesem. In to od okteta ljudje pričakujejo še danes, tako da se težko izognemo temu, da na koncertu ne bi izvedli vsaj eno skladbo iz železnega repertoarja okteta. Če je ni v programu, jo moramo izvesti kot dodatek koncertu. Do slovenske ljudske glasbe imamo pozitiven odnos in nas spremlja povsod. Velikokrat je del naših koncertnih programov. Poiskati skušamo aranžmaje, ki so ambiciozni in najdejo v ljudskem motivu nekaj novega, obenem pa še vedno iskrenega in nepopadnega. V naših koncertnih programih se tehtnica nagiba v prid skladbam sodobnikov. Predvsem v zadnjem obdobju smo izvedli res lepo število skladb, ki so nastala za SO."

Zanima me vaš odnos do trivializacije glasbe, do izvajanja komercialne, popularne glasbe v umetniški sestavi. Pristajate na okus publike, se prilagajate vsesplošnim trendom, ki forsirajo pop v vseh oblikah?

"Zavedamo se tega, da glasbo izvajamo za publiko, ki nas posluša. Večino koncertov izvedemo na željo naročnikov, ki imajo izdelano predstavo o tem, kaj bi želeli slišati od SO. Sem ter tja so želje, da bi izvajali pop ali zabavno glasbo, vendar med nami ta ideja ne prodre. Imeli smo nekaj poskusov, ki pa niso bili najboljši. Če je skladba kvalitetna, če ima dober aranžma, jo lahko izvaja tudi nekdo, ki prihaja s klasičnih odrov. Veliko težje je obratno. V tej sezoni smo z oktetom izdali zgoščenko 'Kaktus', za katero kolegi in razni 'uradniki' radi rečejo, da je komercialna, pa so na njej skladbe velikih mojstrov kot so: Schumann, Dvoržak, Offenbach, Brahms in drugi. Kje je meja med komercialno in nekomercialno glasbo? Težko jo je postaviti. Če je dobro izvedena in všečna ljudem, je kaj hitro obsojena na predznak komercialno."

Smo Slovenci res tako pevsko ljudstvo, saj poznate tisti rek dva - Slovenca en zbor. Je ta mit resničen ali je zgolj mit?

"Slovenci smo narod, ki ceni zborovsko petje in se mu radi predajamo. Če je dobra družba in primerno okolje, se petje kaj hitro uglesi v večglasje. Lep primer je vsakoletno pevsko druženje v Šentvidu pri Stični, kjer se zbere na tisoče pevcev in imajo svoj pevski praznik. Mislim, da bi ta mit kar zdržal. Smo."